

Asia: VN/25888/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaalihuoltolain, vanhuspalvelulain ja asiakasmaksulain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pidätekö kannatettavana, että teknologisten ratkaisujen käyttämisestä sosiaalihuollon palveluissa säädettäisiin uudessa 47 §:ssä esitetyllä tavalla?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Teknologian käytöstä on tärkeää säätää.

Käytettävän teknologian tulisi aina asiakkaan yksityisyyttä kunnioittavaa ja mahdollisimman vähän itsemääräämiseen puuttuvaa, ja on huomioitava väärinkäytön poissulkemismahdollisuus.

Teknologian käyttöä ei myöskään tulisi ylimitoittaa tarpeeseen nähden.

Asiakkaan turvallisuus, osallisuus ja itsemääräämisoikeus voivat toteutua paremmin teknologian avulla, jos asiakas kykenee käyttämään teknologiaa tehokkaasti. Teknologian hyödyntämisellä voidaan toteuttaa nopeampi avunsaanti ja asiakkaiden yhdenvertaisuus pitkien välimatkojen alueilla.

Asiakkaan osaamisen ja kyvykkyyden arviointi teknologian käytön osalta tulee varmistaa riittävän usein.

Teknologian toiminnan häiriötilanteissa tulee pystyä reagoimaan nopeasti.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Pidätekö kannatettavana, että teknisestä valvonnasta sosiaalihuollon toimintayksikössä säädettäisiin uudessa 48 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Asiakasturvallisuus on ensisijainen syy käyttää teknistä valvontaa. Henkilöstön nopeampi reagointi äkillisissä tilanteissa lisää asiakkaiden turvallisuudentunnetta ja parantaa heidän elämänlaatuaan. Tekninen valvonta voi olla asiakkaalle miellyttävämpi kuin hoitajan fyysinen käynti.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Esityksessä ehdotetaan, että asiakkaalta ei pyydetä suostumusta teknologisen ratkaisun käyttöönottoon, vaan asiakkaan mielipide otetaan huomioon osana asiakasprosessia (palvelutarpeen arviointi, palvelusuunnitelma, päätös). Kannatatteko tätä ehdotusta? (HE-luonnos kappale 2.6)

Ei

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos ei, voitte esittää, miksi asiakkaalta pitäisi pyytää suostumus ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

Suostumuksen pyytäminen liittyy itsemääräämisoikeuteen. Sosiaalihuollon asiakkaat ovat usein erityisen haavoittuvassa asemassa. Jos asiakas ei kykene ymmärtämään ja arvioimaan suostumuksensa merkitystä ja vaikutuksia elämänlaatuunsa, ja voidaan arvioida teknologian käytön olevan asiakkaan edun mukaista, ei suostumusta tarvitsisi pyytää. Esim. ympärivuorokautisen hoivan iäkkäät asiakkaat eivät välttämättä ymmärrä, millä tavoin teknologian käyttö tai käyttämättä jättäminen voi vaikuttaa heidän elämänlaatuunsa.

Teknologia kehittyy nopeasti ja asiakkaan mielipide teknologisten ratkaisujen käytöstä tai tietyistä teknologisista ratkaisuista voi myös muuttua asiakkuuden aikana, joten asiakkaan mielipide tulisi tarkistaa riittävän usein, iäkkäiden kohdalla esim. RAI-arvioinnin yhteydessä.

Pidättekö kannatettavana, että teknisestä valvonnasta sosiaalihuollon toimintayksikön yhteisissä tiloissa säädetään?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Asiakasturvallisuus, resurssien tehokas kohdentaminen sekä korkeiden laatu- ja turvallisuusstandardien varmistaminen ovat syitä säätää teknisestä valvonnasta.

Valvontaa ei tule ylimitoittaa tarpeeseen nähden. Tiloissa vierailevien tulee myös saada tieto valvonnasta.

Jos ei, voitte esittää, miksi teknisestä valvonnasta ei pitäisi säätää ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

**Missä tilanteissa katsotte, että toimintayksikössä olisi tarpeen käyttää tallentavaa kameravalvontaa?
Millainen prosessi liittyy tallentavan kameravalvonnan käyttämiseen**

Tallentava kameravalvonta mahdollistaa mm. väkivaltatilanteiden ja kaatumisten syiden selvittämisen esim. johtuiko kaatuminen sairauskohtauksesta, kompastumisesta vai toisen asiakkaan toiminnasta. Tallentavan valvonnan avulla voidaan auttaa antamaan parempia pohjatietoja terveydenhuollolle, mikäli asiakas joudutaan lähettämään päivystykseen.

Henkilökunnalle jatkuva tekninen valvonta voi olla stressaavaa ja antaa kuvan, ettei heidän työhönsä luoteta. Tieto teknisen valvonnan käytöstä ja tarkoituksista tulee olla avoimesti henkilökunnan tiedossa, eikä tallenteita tule saada käyttää kuin esim. onnettomuuksien ja rikosepäilyiden selvittämiseen. Valvontaa voisi myös rajata sellaisiin tilanteisiin, kun henkilökuntaa on vähemmän paikalla.

Pidätkö kannatettavana, että laissa säädettäisiin, että asiakasprosessin aikana on arvioitava teknologian hyödyntämisen mahdollisuus asiakkaan sosiaalipalveluissa?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Teknologian hyödyntämismahdollisuuden arviointi osana asiakasprosessia huomioi jokaisen asiakkaan yksilölliset tarpeet ja tilanteet, mikä voi mahdollistaa räätälöityjä ratkaisuja, jotka parantavat hyvinvointia ja turvallisuutta.

Teknologian käyttö voi mahdollistaa asiakkaan osallisuutta, itsenäisyyttä ja sosiaalipalvelujen henkilöstön tavoitettavuutta asiakkaan näkökulmasta.

Teknologian käytön arviointi tulee tehdä erityisen huolellisesti, sillä on monia syitä, miksi se ei sovi joillekin asiakkaille. Teknologian hyödyntämisen arvioinnista tulee säätää niin, ettei teknologian käyttö vaaranna asiakkaan terveyttä tai hyvinvointia. Täydentävänä ratkaisuna teknologia voi toimia, mutta se ei voi korvata täysin esim. kotihoidon käyntejä.

Jos ei, voitte esittää, miksi arviointivelvollisuudesta ei tulisi säätää.

-

**Pidätkö kannatettavana, että asiakasmaksulain 10 e §:ään lisätään uusi momentti, jonka nojalla turva-
auttamispalvelun toteuttamisesta osana kotihoitoa voidaan periä maksu?**

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Turva-auttamismaksu voi nostaa asiakkaan kynnystä hälyttää apua tarvittaessa.

Tulee harkita tarkkaan, kuinka suuri maksu ja millä perusteilla maksu voidaan periä esim. jatkuva perusmaksu; perusmaksu, johon sisältyy tietty määrä hälytyksiä vai ainoastaan hälytyksiin perustuva kertamaksu.

Maksun enimmäismäärän tulee olla kohtuullinen asiakkaalle, eikä hinta saa olla este avun hälyttämiselle. Jos maksu tulee voimaan, on sen vaikutuksia seurattava ja tarvittaessa avattava pykälä uudelle tarkastelulle.

Jos ei, voitte esittää, miksi ei tulisi säätää ehdotetulla tavalla.

-

Pidätekö kannatettavana, että teknologian huomioimiselle iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksen laskemisessa asetettaisiin maksimiraja?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Iäkkäiden palveluissa on paljon tehtäviä, joita ei voida korvata nykyisellä teknologialla. Mikäli teknologia kehittyy niin, että sitä voidaan turvallisesti hyödyntää myös hoivan tehtävissä, lainkohdan voi avata uudelle tarkastelulle.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos kannatatte maksimirajan asettamista teknologian huomioimiselle iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksen laskemisessa, onko ehdotettu 0,04 mielestänne sopiva?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Rajana 0,04 on linjassa tutkimustiedon kanssa ja estää ylioptimistiset arviot teknologian hyötyvaikutuksista.

Teknologian käyttö voi tuoda kustannussäästöjä mutta ei vielä oleellisesti vaikuta hoitajien määrään ja sitä kautta hoidon laatuun. Rajoitus varmistaa, että teknologiaa käytetään turvallisesti ja laadukkaasti. Esim. tekoälyavustettu kirjaaminen voi mahdollistaa asiakkaan kohtaamiseen käytettyä aikaa ja laatua.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Pidätkö kannatettavana, että iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon vähimmäishenkilöstömitoitus olisi edelleen 0,6 työntekijää asiakasta kohti, jota ei voitaisi teknologioita käytettäessä alittaa?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Hoitajamitoitusta on jo vähennetty. Teknologia nykymuodoissaan ei palvele vielä riittävän turvallisesti ja luotettavasti, jotta henkilöstöä voisi korvata teknologian käytöllä. Lisäksi hoivapalveluihin pääsevät iäkkäät ovat entistä huonokuntoisempia ja tarvitsevat sen kaltaista hoivaa ja huolenpitoa, jota ei teknologialla voida vielä korvata.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Valmistelussa on arvioitu, että lääkehuoltoon, yöaikaiseen valvontaan ja kirjaamiseen liittyvillä teknologioilla voi olla henkilöstövaikutuksia. Näettekö, että iäkkäiden ympärivuorokautisessa hoidossa voisi vielä olla joitakin muita välittömän asiakastyön tehtäviä, joissa teknologian avulla voitaisiin vähentää henkilöstötarvetta?

Ei

Jos kyllä, mitä tehtäviä ne olisivat ja millä teknologialla henkilöstötarvetta voitaisiin vähentää?

-

Kannustaako esitys mielestänne investoimaan uusiin teknologioihin sosiaalihuollon palveluissa (myös muissa kuin iäkkäiden ympärivuorokautisessa hoidossa)?

Kyllä

Voitte esittää teknologiainvestointeihin liittyviä näkökohtia.

Teknologiakin maksaa ja sen ylläpito vaatii oman henkilöstöressurssin. Teknologialla saavutetaan hoivayksiköissä tällä hetkellä ehkä enemmän asiakasturvallisuutta ja työajan kohdentumista asiakkaan kannalta hyödyllisemmin kuin todellisia kustannussäästöjä.

Kotiin vietävissä palveluissa teknologialla voidaan säästää huomattavasti hoitajien aikaa ja fyysistä kuormitusta, ja samalla tehdä työstä kiinnostavampaa, kun henkilökunnan osaaminen ja havainnointitaidot painottuvat työssä enemmän.

Tutkimusta tulisi lisätä teknologian käytön kustannusvaikutusten ja laadun näkökulmista, jotta teknologian käytön investointihalukkuutta voidaan paremmin arvioida ja nostaa esiin teknologiasta saatavia hyötyjä.

Voitte esittää muut asiaan liittyvät näkökohtanne ehdotuksen vaikutuksista.

-

Granberg Margit
Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus Socca - iäkkäiden palvelut